

עם מקדשי שביעי

הרב אברהם שלזינגר - מפקח כשרות בד"ץ חניכי הישיבות

פרשת דברים - חזון תשפ"ה ♦ 2127

ימי הנופש

לבקשת רבים אנו עושים הפסקה בעניין העופות והביצים, ומביאים שוב בקצרה עניני הלכות והליכות לימי בין הזמנים.

ורבים הנוסעים למקומות נופש שונים ומחפשים בחנויות מקומיות מוצרים בכשרות מספקת, ובין השאר מחפשים למצוא ירק עלים, ואינם מוצאים מחברת חסלט. עליהם לדעת שכל ירק אחר [וכאמור גם עם יש על זה חותמות שונות] דינו על פי דין כירק רגיל, ודרכי השימוש שלו כדרך ירק רגיל. (הסבר בקצרה - ירק עלים שלא נעשה בו מעשה על פי הכללים הנכונים. דינו כירק המוחזק כנגוע. ומכיוון שהוא גדל בחממה [שאינה סגורה מספיק וכו'] האפשרות שהוא נגוע גבוה מאד ולמעשה הוא נגוע יותר מירק הגדל בשטח רגיל.)

ולצערנו הגדול רבים מנותני הכשרות גם כאשר הם באמת מבינים מה שמוטל עליהם, בלחץ המארגנים או בעלי המלון מביאים ירק שאינו חסלט. ואם הם מתייחסים לזה כירק רגיל ומעמידים מערכת ניקוי פעילה, אז יש על מה לסמוך. אבל אם ההתייחסות לזה לעיל כפי ששמענו מאותו איש כשרות. זה מעמיד בסימן שאלה את כל הכשרות של המקום הזה. בגלל שאם נותן הכשרות תפקדו לתת שירות כשרות אמיתית, גם אם על דבר מסוים אני לא סומך. איש הכשרות נאמן הוא. אבל אם תפקיד איש הכשרות זה לתת שירות לבעלי המקום. לא ניתן לסמוך עליו בכל הדברים.

מה עלינו לבדוק לפני שיוצאים לנופש.

א. שיהיה מקום הנופש עם כשרות מוסמכת. בראש ובראשונה, חובה שהכשרות במקום הנופש תינתן על ידי גוף כשרות מוסמך, או לחילופין שנותן הכשרות יהיה רב מוסמך היודע את מלאכתו היטב. ובנוסף שלגוף הכשרות או נותן הכשרות, יהיה רב פוסק העומד לימינו להבהיר את כל הספקות.

לא פעם, מתפרסמים מקומות נופש בכשרות רב פלוני או פוסק אלמוני וביניהם רבנים חשובים ביותר. אלא שרב מכשיר צריך להיות בראש ובראשונה **רב מכשיר**. מאחר שכדי להכשיר מטבח בכלל, ומטבח תעשייתי בפרט, אין די בשליטה בדיני איסור והיתר. צריך לדעת כיצד בנוי המטבח, מה הם מרכיביו, מה הם סדרי העבודה ורזי הבישול וכו'. ורב חשוב ככל שיהיה, אם הוא בא לתת הכשר למטבח, ואינו יודע מה נדרש בהפעלת המטבח או שאינו יודע את ההבדל בין הכלים השונים, כיצד יידע להכשיר את הציוד במקום? או לפסוק מהם התנאים המתירים או האוסרים להניח אוכל בשבת על גבי שולחן חימום זה או אחר.

וכאמור מארגני הנופשים השונים ונותני החסות הכשרותיים התרבו מאד. והמארגנים של החופש מחפשים דרכים להקל על עצמם מכל בחינה אפשרית, לעיתים (ולצערנו הגדול, זה לעיתים קרובות מאד) הם מוצאים אישים שונים המוכנים לתת את אישורם על כל מה שהם מתבקשים. על כן בראש ובראשונה יש לוודא שנותן הכשרות הוא מוסמך לכך. וכן שמארגני הנופש הם יראים מספיק כדי לסמוך עליהם בעניינים חמורים אלו.

ב. עניני מזון ואכילה

בהקדמה לספר מנוחת אמת כתב מו"ר מרן הגאב"ד רבי מרדכי גרוס שליט"א. **הנה רבים אשר המרגוע הוא חשוב ונצרך להם מאד, והיציאה ממקום ישוב אל מקום מעיני מים וצל אילנות וכיו"ב יש בהם כדי להשיב נפשם העמלה, ולנסוך בהם רוח חדשה משובבת נפש, באשר אז חושינו פקוחים ומחודדים ויש בכוחו להתעלות אל פסגת השאיפה הרוחנית, [ע' ארחות חיים סי' רלט בשם ספר רפואה וחיים, ומשמיה דמרן החזון"א זצ"ל הובא דאמר שהים נברא ללומדי תורה שהאוויר טוב לשכל האדם, וע' טעמי המנהגים עמ' תקסז, תקעה. ובמדרש שמואל אבות ביד כתב במקרא קודש דתהלים "ואתהלכה ברחבה" כלומר לטייל ברחבה, לפי ש"פקודיך דרשתי" וחליש דעתי מן הגירסא]. וידוע כי רבים מגדולי הדורות זיע"א שהיו נוהגים לנפוש בימי בין הזמנים כל אחד כדרכו בקודש. ואין מסמרות נטועים וקבועים בדברים אלו, אלא כל אחד יבחון כפי האמת הרגשת נפשו שיוכל על ידי כך להרגיש שינוי ממנהגו עד אשר יובילהו לעליה הנדרשת בעבודת ה', ופעמים יתכן זאת אף בשינוי בצורת הלימוד הנהוג אצלו במשך השנה. עכ"ל.**

בראש וראשונה התנאי שהמנוחה תהיה כדת, זה לדעת את הידיעות הנצרכות בזה. והיות שלא כולם מצויים בבעיות האפשריות, אנו מביאים בזה את תמצית הדברים לעורר את לב הנוסעים לנפוש בימים אלו.

ישנם גופים רבים הנותנים כשרות למקומות נופש. חלקם - הם אנשי מקצוע מעולים, וחלקם - כל תפקידים הוא לדאוג לאישור כשרות למקום הנופש. בראש ובראשונה יש לשאול את נותן הכשרות מי הרב הפוסק שלו, וכאשר יש לו שאלה הלכתית או כל הכרעה בענייני כשרות ושבת, את מי הם שואלים. לפני מספר שבועות כתבנו על קבוצת יהודים שנקלעו לארץ זרה והתעוררו מספר שאלות בענייני ההנהגה בשבת, והיה מי שפסק להם במקום כיצד לנהוג, ולמעשה רובם נכשלו בדיני הוצאה בשבת כתוצאה מפסק זה. [זה המקום להמליץ לכל העוסקים במלאכה, ללמוד מספרים העוסקים בנושא. ובעיקר מהספרים החשובים **מנוחת אמת** - **תורת הדרך** ממו"ר מרן הגאב"ד שליט"א בהם ניתן ללמוד מושגי יסוד בהכשרת מלון].

בעיה נפוצה מאד. לפני חודשים מספר, במפגש אקראי של מספר אנשי כשרות, וביניהם איש כשרות שעשרות שנים הוא מתעסק בהכשרת בתי מלון. והוא סיפר ששמע ממאן שהוא, שאין בעיה בשימוש בירק עלים שאינו מחברת חסלט ואפשר להסתמך על כל חותמת בזה, לשטוף היטב במלון. וכידוע ומפורסם שמו"ר מרן הגאב"ד שליט"א מורה שאין להשתמש בירק עלים שאינו גדל על פי הכללים המחמירים של חברת "חסלט" וכל ירק שאינו כזה דינו כירק רגיל (הוראה זו היא גם פסקם של כל ועדות הכשרות המקפידות). וכאשר נשאל אותו אדם על ידי השומעים, הכיצד? הרי הוא מצהיר לכולם שמקומות האירוח שבאחריותו הינם מהדרין ברמה גבוהה ביותר. ולמעשה זה אינו כך!!

מצורף רשימה קצרה של מיני מאכל המותרים והאסורים לעוברי דרכים בכל מקום ומקום.

המושכל הראשון הוא כפי שכתב מו"ר מרן הגאב"ד שליט"א בספר מנוחת אמת (פרק י"ט א'): מאכלים ומשקים כאשר אין להם הכשר מקובל וידוע, הרי הם בחשש מאכלות אסורות - גם מאכל שהוא פרווה בלבד וכו' עיי"ש. וכל הנכתב במאמר זה, הוא על דרך הנכתב שם.

כן חשוב לדעת שיש דברים שניתן לקנות באופן חופשי בארץ ישראל ובחו"ל גם מהגויים, כגון סוגי שמן זית שונים, קפה רגיל, תה רגיל, ועוד מותרים בשעת הצורך. כגון אורז, סוכר, קמח, מלח, קטניות, חלק מסוגי הפסטה (בתקופה זו של השנה אין בעיית איסור חדש), פת פלטר (פת של גוי) - ישנם מדינות שיהודי המקום אוכלים מיני לחמים שידוע להם שלא נכנס בהם שום חומרים אסורים. ויש לברר את זה היטב אצל רבני המקום, ולא להסתמך על שמועות.

לפני נסיעה לכל מקום כדאי לברר מה כן ניתן להשיג באותו מקום מזון בכשרות מהודרת. לעיתים קרובות אנשים מגיעים למקומות שונים ושואלים האם מסעדה או חנות בכשרות פלונית מותרת. תמיד כדאי לבדוק לפני שמגיעים למקום מה ניתן לאכול באותו מקום.

פירות וירקות בארץ ישראל יש לוודא שהופרשו תרו"מ וערלה, משא"כ בחו"ל אין חיוב תרו"מ ועל כן פירות (אין חשש ערלה בסתם פירות בחו"ל) וירקות (אם זה לא הגיע מארץ ישראל). ירקות אשר הם בחזקת נגועים בתולעים, יש לדעת שחסה וירקות עלים נוספים, כל העולם הם בחשש גמור וגם הנמכרים בחנויות כשהן שטופות בשקיות, אינן בגדר "ירק נקי מתולעים". מאחר שהם עברו שטיפה רגילה למטרות ניקיון, ולא להוצאת חרקים. ושקית זו עדין מוחזקת בכך שהיא עם תולעים, ואסורה באכילה.

פירות רגילות - אין בהם חשש כשרות מעבר לדין פת פלטר. וכשאין לו פת אחרת יעשה שאלת חכם האם יכול לאכול את זה.

עוגות וכל מיני מאפה - בחששות כשרות גמורות: ג'לטין מהחי, יין נסך, חלב עכו"ם, תולעים. על כן אין כל אפשרות לאכול עוגות, ומיני מאפים ממולאים, שאין עליהם כשרות מתאימה.

שימורים וקונפיטורות - חלקם מכילים פירות מתולעים, וחלקם יין נסך ממש.

חלב עכו"ם - גם עבור אלו המסתמכים על המתירים, יש לדעת שכל ההיתר הוא רק במדינות אשר בהם הפיקוח הממשלתי הוא אמיתי. ויותר מזה: אין היתר כלל לאכול גבינות, מאחר שגבינות נאסרו בגזירה. (בנוסף, חלק מהגבינות אסורים באיסורי דאורייתא, מאחר שהן מכילות חומרים מהחי שאינם מתבטלים).

חשוב לדעת שישנם סוגי מאכלים בחו"ל (כגון גלילות, שוקולד, מיני מאפה, חטיפים ועוד) אשר רבים טועים בהם, וחושבים שמכיוון שאותו מותג מיוצר בארץ ישראל בכשרות, אז כנראה גם באירופה זה כשר. זו טעות נפוצה מאד גם אצל יראי השם.

שתיה - מים וסודה רגילים, ניתן לשתות ללא כשרות.

מיצי פירות 100 אחוז כגון מיץ תפוזים וכדומה - מקובל באירופה שאפשר לשתות אותם (יש לבדוק ברכיבים שהמוצר אינו מכיל תמציות וכדומה). כמובן שאסור לשתות מיץ המכיל ענבים. מיץ תפוחים יש מתירים, אבל הוראת מרן הגאב"ד שליט"א לא לשתות רק עם כשרות מוסמכת.

שתיה קלה ומוגזת, ישנם סוגים רבים של שתיה מוגזת בכל מדינה ומדינה. ברשימות המפורסמות על ידי רבני הקהילות, ישנם סוגי משקאות כשרים שנבדקו על ידי הקהילות.

בירה - בירה לבנה רגילה מחברות תעשייתיות אין בהם כל חשש ובחודש אב גם לא חשש חדש, בירה שחורה (היא

שונה מהבירה השחורה אצלנו) וכל בירה עם טעמים, אסורים בשיטה.

ביצים - ביצים רגילות מותרות בכל מקום עם כתוב עליהם ביצי תרנגולת. ביצים מבושלות יש בהם דין בישולי עכו"ם. **דגים** - כל דג שרואים שיש לו סימני טהרה (קשקשים) מותר באכילה גם אם אינו מכיר את מין הדג. אבל חובה לוודא שאין בדג מסוג זה - בעיות של תולעים. וכן, אין לקנות בחנות דגים החתוכים בסכין של הגוי. בשעת הצורך, יביא סכין משלו ויבקש בחנות שישתמשו רק בסכין הזה.

פיצוחים ותבלינים לא מורכבים - מחברות ידועות באותו מדינה. הם בחזקת היתר.

ג. בדרכים ובמקום המנוחה

כשרות המזון במטוסים - במטוסים מוגש מזון בכשרויות שונות. לעיתים המזון המוגש הוא בכשרות גבוהה ומספקת. וכאשר האוכל מחומם כשהוא סגור לגמרי, מותר לאכול לכתחילה, גם אם האוכל חומם בתנור שאינו כשר לחלוטין. אולם חייבים לשים לב **שחלק מהאוכל המוגש במטוסים** על ידי חברות תעופה שונות, רמת כשרותם אינה מספקת בכל מצב נתון. ולעיתים, גם לא ניתן לאכול את מאכלי הפרווה. הצעה טובה לנוסעים בדרכים, תמיד כדאי להצטייד במעט אוכל לפני הנסיעה ולא להסתמך על ההזמנה. וכתב על זה מו"ר שליט"א (שם פרק י"א א') "אין להקל בענייני כשרות בזמן הנסיעה במטוס, ואדרבה יש להקפיד שם יותר מהרגילות על כשרות המאכלים וכו' מכיוון שהוא מקום סכנה וכו'".

קפה ותה רגילים המוגשים במטוס, אם מוגשים ישירות ממתקן הקפה - ודאי שניתן לשתותו, ואם מוגש מקנקן המחולק על ידי צוות המטוס - למקל יש על מה לסמוך.

קפה המוגש בבתי קפה ובדרכים, (קפה אספרסו, פילטר, וכדומה) - קפה שחור רגיל מותר בשתיה. אלא שיש לבדוק שהקפה היוצא מהמכשיר להכנת הקפה, יוצא מצינור שאינו מוציא גם את החלב.

גם כשנמצאים בדרך ומבקשים רק **מים חמים** כדי להכין אוכל (מנה חמה וכדומה) - אם המים מגיעים מקומקום רגיל, מותר לכתחילה להשתמש בהם. כאשר המים מגיעים ממכונה להכנת קפה, צריך לוודא שהמים אינם מגיעים מהצינור שזורם שם גם חלב. [וכאן אין היתר של סתם כלים וכו']

ד. כשרות ושבית במקום האכסניה

ברוב בתי המלון יש קומקום חשמלי, וישנם מקומות אירוח שישנם גם כוסות חרסינה לקפה. בקומקום, מעיקר הדין מותר להשתמש בזה לכתחילה. אבל יראי השם מקפידים למלא את הקומקום מים עד למעלה, ולהרתיח אותו כדי להכשירו.

כוסות חרסינה - לכתחילה ישתמש בכלי חד פעמי. כוסות החרסינה שנמצאים בחדר, בשעת הדחק ניתן להשתמש בהם [משום "סתם כלים אינם בני יומם"]

ישנם מקומות אכסניה שיש בהם מטבחון ולעיתים גם כלי אכילה. המטבחון טרף וכלי האכילה טרפים, וזה גם מקומות אירוח בארץ ישראל. על כן לכתחילה גם באכילת ארעי, יכסה את משטחי העבודה והשולחן במלון ובדירת האירוח, טרם האכילה.

השימוש בכלים במקום אירוח. שימוש קר (ולא חריף) בכלים שאינם כשרים, מותר באופן חד פעמי. אלא שאין להשתמש בכלים של גוי באופן קבוע גם כאשר נעשה שימוש קר. דין זה כולל גם שולחנות לא מכוסים, משטחי עבודה במטבח, וכיורים. ברוב המקרים ניתן להכשיר את הכלים, אלא שיש להתייעץ עם מורה הוראה מובהק כיצד לעשות זאת.

חימום אוכל כשר - ניתן לחמם אוכל כשר מוכן בשתי אפשרויות: א. חימום בכל תנור שהוא, כאשר האוכל סגור בשתי שכבות של נייר כסף או ניילון עמיד לחום גבוה. אולם יש להקפיד שהסגירה תהיה מוחלטת. ב. אפשרות נוספת היא לסגור פעמיים בשקית ניילון סגירה הרמטית, ולהכניס למיקרוגל הנמצא במקום. תמיד ניתן לבקש מבעלי המקום שיחממו את האוכל בתנור שלהם. אומנם, כאשר עושים זאת יש להקפיד להדגיש לפנייהם שהאריזה חייבת להיות סגורה לגמרי. כל זה בשימוש לא קבוע, אבל בשימוש קבוע, יש להכשיר את התנור/מיקרוגל וכדומה.

שבת

זהירות מהפעלת חשמל בשבת - הקדמה: כיום ברוב מקומות האירוח וכן בבתי דירות משותפים, פועלים מערכות חשמל בכל פינה ופינה. ויש צורך לדעת כיצד ואיך להתנהג במלון. וזה גם בבית מלון שמשמש קבוצות יהודיות בזמנים מסוימים, ישנם מערכות חשמל הפועלות באופן אוטומטי. וזה גם במקומות אירוח בארץ ישראל, שקיימות שם בעיות במערכות החשמל.

מצלמות - בכל בתי המלון ומקומות האירוח נמצאים מצלמות הפזורים כל מקום, כולל בפרוזדורים. מצלמות אלו פועלות בכל מעבר של אדם מולם. הלכה למעשה, הוראת מו"ר מרן הגאב"ד שליט"א היא (והיא תקפה בכל מקום וכל זמן), שמאחר והמצלמות מיועדות לשמירה, והישראל האורח הנמצא כאן מעוניין בשמירה זו, אסור לו לעבור במקום שבו יש מצלמות ולא מועיל כיבוי המסך בלבד, מאחר שהנתונים נשמרים על גבי המחשב.

על כן, כל מי שחושש לשהות במקום אירוח ללא מצלמות - חייב לוודא לפני השבת, שמנתקים לחלוטין את המצלמות עצמן.

אולם ישראל שאינו חושש לשהות במקום ללא מצלמות, אינו צריך לחשוש למצלמות המותקנות על ידי בעלי המלון או בעלי הבתים וכדו' אשר התקינו את המצלמות לצורך שלהם.

תאורה אוטומטית - במקומות רבים בשטחים הציבוריים, האור נדלק על ידי חיישנים החשים קירבה של אדם לידם. וכמובן שהדלקת תאורה בשבת היא איסור דאורייתא, ויש להיזהר מאד לא להיכנס למקום חשוך שהאור נדלק בו באופן אוטומטי. אומנם, אם יש אזור שהוא מואר גם ללא החיישנים המדליקים את האור (כגון שיש בו חלונות פתוחים לאור יום, או שיש בו גם תאורה שנשארת קבועה כל הזמן) הרי שאין לישראל העובר כל צורך באור הנדלק על ידי החיישנים. ועל כן אינו צריך לחשוש להדלקה זו, מאחר שאין לו כל צורך בה, וודאי אינו רוצה בה. וכך נוהגים למעשה בכל תפוצות ישראל.

ברבים מחדרי האירוח עצמם יש חיישנים, וחובה לכסותם אותם לפני השבת.

ברזים ומתקני שירותים - באזורים ציבוריים, לעיתים קרובות הברזים, ובחדרי השירותים - המים, זורמים על פי

החיישנים המרגישים את האדם המתקרב לחיישנים אלו. כמובן שאין כל צד היתר להשתמש בברזים אלו.

מעליות ומדרגות נעות - אין לעלות בשבת במעלית, גם אם גוי לוחץ על הכפתורים בשביל עצמו. ובוודאי אין כל היתר להעמיד גוי שיעשה את העבודה הזו בשביל ישראל.

במעליות גדולות מאד או במדרגות נעות, בשעת צורך גדול, ישנם המקלים להצטרף למעלית כאשר הגוי עושה את זה בשביל עצמו ולא בשביל הישראל.

דלתות חדרים - ברוב המלונות מנעול הדלת הינו אלקטרוני. וגם במקום שיש מפתח רגיל. זה לא תמיד מועיל. מאחר שלעיתים קרובות יש חיישנים המחוברים למנעול הדלת ומתריעים על דלת פתוחה וכן מאותתים למערכות השונות בחדר שהדלת. ישנם סוגים שונים של מנעולים וישנם פתרונות לכולם. ויש לברר את העניין לפני שבת קודש.

מתקנים שונים בחדר - מקרר - בכל פתיחת דלת נדלקת נורה, ויש למצוא דרך לנתק את הנורה לפני שבת.

ארונות - ברבים ממקומות האירוח האור נדלק בפתיחת הדלת, הפתרון לכך פשוט מאד. לכסות את הכפתורים בדבק [סולטייפ]. **מזגן** - ישנם מלונות שהמזגן מושפע ישירות מפתיחה וסגירה של דלתות החדר והחלונות. על כן יש לבדוק לפני שבת את השפעת הפתיחה על המזגן. במידה וכן יש השפעה בפתיחה וסגירה, אין לפתוח את החלונות כלל. ובדלת הכניסה יש להניח מגנט על מיקום חיישן הנמצא בדלת הכניסה. **תאורה** - ישנם חדרים בהם חלק מתאורת החדר מופעל על ידי חיישנים. ניתן לכסות את החיישן עם נייר דבק.

עירוב - נושא עירובין בבתי מלון [וכן בבית משותף] בארץ ישראל וודאי בחו"ל, מורכב ביותר. וכתב מו"ר מרן הגאב"ד שליט"א בספר תורת הדרך [פרק כ"ז ב'] יש מקרים שבהם חשבים החדרים בהם אוכלים האנשים השהים בבית המלון כבתים, והפרוזדורים וחדרי המדרגות ושאר המקומות המשותפים כחצר וכמבוי. וע"כ כדי להתיר ולטלטל מחדר לחדר ומחדר לפרוזדור וכו' צריכים לעשות עירוב כדין וכו' ויש מקרים בהם מותר לטלטל בבית המלון גם בלא עירוב חצרות וכו' ויש בזה הרבה פרטים וישאל מו"צ הבקי בהלכות אלו. עכ"ל.

והלכה למעשה. כפי שכתבנו לעיל, שבמקום שאין בו עירוב חצרות או שאוכלים כולם במשותף, אסור להוציא כלום מפתח החדר המושכר לישראל לפרוזדור המשותף לשאר באי המלון, וזה מאחר שהפרוזדור הוא שטח ציבורי. ודינו כרשות אחרת. ובמקום שכן עשו עירוב חצרות כדין, אסור להוציא כל דבר מפתח המלון למבואות המלון מעבר לכניסה לבניין.

כל המעוניין לראות את אשר נכתב בהרחבה על עניינים אלו. ניתן לקבל נושאים אלו בהרחבה בדוא"ל:

shlezingeroffice@gmail.com